

17.02.23р. 11гр. укр. літ.

Доброго дня! Тема уроку. «Я (Романтика)» - новела про добро і зло в житті та в душі. Проблема внутрішнього роздвоєння людини між гуманізмом і фантастичною відданістю революції, між загальнолюдськими, вічними цінностями й політичною кон'юктурою. Реальне та уявне у творі. Образ ліричного «Я». Роль присвяти. Образ матері, його символічність

Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою:
moshev2020@icloud.com

Теоретична частина

- **Перегляньте.** Короткометражний фільм режисера Михайла Калюжного за мотивами новели «Я (Романтика)»:
<https://www.youtube.com/watch?v=3QaeuTQYx5Y>

Творчість прозаїка, поета, критика, публіциста — яскравий приклад самовідданого служіння ідеї «загірної комуни», яка стала причиною трагедії. Письменник бунтував, сумнівався, боровся, переживав, помилявся, каявся. Це не могло не знайти відбиток у новелах, що побачили світ у 1923– 1927 роках.

Найбільшу увагу в плані розкриття психології мрійників, романтиків революційної доби заслуговує новела «Я (Романтика)», у якій розкрито душевний конфлікт між старим і новим. Відомий літературознавець О. Білецький зазначав, що твір «силою своєю не має собі аналогій в новітній прозі».

Уперше новелу надруковано в альманасі «Гарт» (Харків, 1924, Ч. 1). 1924 р. опубліковано в збірці «Осінь»; 1932 р. — у «Вибраних творах» (Т. 1).

Микола Хвильовий. «Я (Романтика)». Проблема внутрішнього роздвоєння людини. Образ ліричного «Я». Роль присвяти. Образ матері, його символічність

Герой усвідомлює своє внутрішнє роздвоєння: « Я — чекіст, але я і людина». М. Хвильовий хотів сказати, що чекісти — це нелюди, бо вони переступали через трупи, йдучи до недосяжних ідеалів. Але вірні соратники «чорного трибуналу» допомагають ліричному героєві позбутись вагань, і те, що герой вбиває свою матір, свідчить, що фанати революції перемогли.

З одного боку — це інструмент, який має вершити революційний суд, а з другого — людина, яка вміє любити, бути ніжною, яка невидимою силою любові пов'язана з матір'ю.

Для власне людини характерні:

- ліризм душі, почуття любові, мрійливість;
- повага до минулого і жаль, що канули в Лету часи аристократизму (ставлення до сім'ї князя), благоговіння перед перламутровим кольором як символом вищості;
- обожнювання матері;
- розуміння внутрішніх поривів Андрюші, співчуття до нього;
- усвідомлення катівської суті трибуналу і його служіння дияволу;
- спроба врятувати людину в собі;
- здатність на муки совісті;
- розумні висновки про «шлях в нікуди» і водночас безсилля, неспроможність змінити поведінку. Для «догми», «робота – виконавця» притаманні:
- здатність здійснити злочин, не задумуючись над наслідками;
- заперечення власних істинних естетичних уявлень, вміння заглушити голос совісті униканням від відповідальності за допомогою висновку «так треба»;
- виховання у собі надлюдини, «сторожового пса революції»;
- засліплення ідеями революції;
- брутальність, цинізм, жорстокість;
- фанатизм;
- підміна справжніх істин фальшивими;
- внутрішня потреба вбивати;
- романтизування кримінального злочину.

Герой не бачить виходу: безвихідь, блукання, втрата ним орієнтира, повтори «Я йшов в нікуди», «Я остаточно збився з ніг» – це моральна дезорієнтація не тільки головного героя, а й усього суспільства. Саме у такі хвилини він, коммунар, викликає співчуття.

Ситуація в новелі М. Хвильового трагічна, бо шлях його вибору дуже тяжкий. Власне, в центрі авторської уваги і є душа ліричного героя, її страждання, розгубленість, безпорадність, невміння вибрати єдино праведний шлях. Розповідь ведеться від імені головного героя («Я»). Трагедія загострюється, коли головний герой усвідомлює, що він має зробити вибір. «Фанатизм – це брутальне, завзяте марновірство замість віри, гноблення інакомислячих ім'ям віри», то ж фанатизм властивий низьким і обмеженим людям. А до чого ж може дійти країна, в якій панує фанатизм? «До дегенерацій», – відповідає протии власної волі М. Хвильовий.

Новела М. Хвильового «Я (Романтика)» – це зображення антигуманного і антинародного характеру революції і громадянської війни. Митець аналізує суперечність служіння абстрактній ідеї, що вимагає зректися власного я, зректися всього людського. Тому долі героїв новели, як і доля самого автора, трагічні. Такий непростий внутрішній світ письменника, роздвоєність його душі, яка виявлялася і усвідомлювалася ним поступово, накладали відбиток і на творчість, визначаючи її ідейно – стильові особливості.

- *Які символічні відтінки має в новелі образ матері Марії?*

Мати	Марія
Богоматір, любов, добро, очищення, Україна	Втілення вічного добра, символ оновлюючої революції, згорьованої України, нової епохи, що народжується в муках і крові, розуміє сина-вбивцю і мучиться роздвоєністю його душі, берегиня людського роду

Марія – д.-євр.; ім'я Maryam; можливо, від mara – чинить опір, відмовлятися, заперечувати або від maram – бути гірким чи від m-r-u-m – кохання, бажання. (Звучить запис твору Шуберта «Ave Maria»).

Присутність матері поглиблює трагічність становища. Син убиває матір. Простежується багато контекстів, натяків. Символізація з цілілою Україною.

Доктор Тагабат
Чекіст, доктор, біла лисина, надто високий лоб; пожадливо, хижо п'є вино; голосно регоче з нерішучості і страху Андрюші; безапеляційно виносить вирок – «розстрілять!»; іронізує над святим почуттям любові до матері; діє холоднокровно; відкидає основоположні моральні засади; уособлення російського більшовизму; «alter ego» головного героя; садист; колишній лікар, який давав клятву Гіппократа; жорстока, бездушна людина з залізною волею; легко ламає волю Андрюші; раціонально використовує шанс, подарований долею; втілення мефістофельського начала.

«Цей доктор з широким лобом, з холодним розумом і з каменем замість серця, – це ж він мій безвихідний хазяїн, мій звірячий інстинкт. І я... – нікчема в його руках, яка віддалася на волю хижої стихії...», «...доктор – злий геній, зла моя воля».

Характеристика образу Дегенерата.

- *Хто такий дегенерат?*

Словникова робота.

Дегенерат – 1. Людина з ознаками виродження, погіршення значної кількості рис (властивостей) організму порівняно з попередніми поколіннями; 2. Людина неприховано аморальної, негідної поведінки.

Деградувати – поступово втрачати цінні якості, занепадати.

Дегенерат

Безумні очі; низенький лоб; чорна копа розкуйовдженого волосся; приплюснутий ніс; нагадує каторжника; «сторож»; «Вірний пес революції», символ виродження революції; «...є палач із гільйотини»; «сподвижник доктора»; вартовий з черепом дегенерата й душею палача»; не здатний мислити; «дегенеративна будова черепа»; узагальнений образ усіх осіб, що утворюють «чорний трибунал комуни»; викликає огиду в читача; уособлює найпримітивніші руйнівні люмпенські сили, приведені в рух революцією.

Характеристика образу Андрюші.

Андрюша

«наївний» (довірливий) комунар; «чекіст мимоволі»; безвольний, переляканий; «завше мнется»; «непевний голос»; «наївно печально каже»; «невеселий комунар»; «бідний Андрюша»; тривожний погляд на доктора; тремтливий голос; нерозбірливий підпис; бажання краще піти на фронт, подалі від чорного трибуналу; розгублене обличчя; преляканий; чудний; має «кволу волю»; постійно у сумнівах; дегенерує (звикає до свого права чинити насильство над іншими людьми); втілення м'якотіlosti і нерішучості, пригніченого нелюдськими обставинами гуманізму.

Домашнє завдання

- ✓ Прочитати новелу «Я (Романтика)», охарактеризувати образ матері;
- ✓ Скласти цитатну характеристику образу головного героя.